

Handläggare

Tomas Nitzelius
08-508 26 042

Till

Trafiknämnden
2024-06-13

En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU 2023:72). Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Gunilla Glantz
Förvaltningschef

Ulrika Falk
Avdelningschef

Tove Nilsson
Enhetschef

Sammanfattning

Trafikkontoret har fått betänkandet En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU 2023:72) på remiss från kommunstyrelsen. Utredningens syfte har främst varit att göra en översyn av de bestämmelser i plan- och bygglagen (PBL) som avser vatten. I betänkandet redovisas utredningens förslag på författningsändringar i plan- och bygglagen, miljöbalken och lagen om allmänna vattentjänster samt följdändringar i andra angränsande lagar. I stort föreslås ändringar inom miljö kvalitetsnormer för vatten, dagvattenhantering och dricksvattenförsörjning.

Kontoret ställer sig i stort positivt till vissa av förslagen men anser generellt att konsekvenser och syften för flera av förslagen behöver utredas utförligare och i ett större sammanhang. Kontoret ser också att vissa av förslagen inte direkt berör kontorets verksamhet och lämnar därför kommentarer endast på delar av betänkandet.

Remissen

Trafikkontoret har fått betänkandet En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU 2023:72) på remiss från kommunstyrelsen. Sista svarsdatum är 23 juli 2024.

Bakgrunden till betänkandet och remissen är att reglerna för vattenfrågor i planering och byggande är otydliga och svåra att tillämpa. Därför har en utredning tillsatts. Utredningens uppdrag har varit att göra en översyn av de bestämmelser i plan- och bygglagen som avser vatten. Syftet med utredningen har för det första varit att förenkla och förtydliga på vilket sätt miljö kvalitetsnormer för vatten ska få genomslag vid planläggning och prövning enligt plan- och bygglagen på ett sätt som motsvarar kraven i EU-rätten och som underlättar kommunernas tillämpning av dessa krav. Vidare har syftet varit att ge kommunerna de verktyg som behövs för att säkerställa att de krav på miljömässigt och ekonomiskt hållbara lösningar för dag- och dricksvatten som ställs vid planläggning och prövning enligt plan- och bygglagen kan genomföras i dag och vid ett förändrat klimat.

Remissen berör till största delen vatten- och dagvattenfrågor i planläggningen och vattenfrågor i befintlig miljö berörs endast till en mindre del. I utredningen föreslås ändringar i plan- och bygglagen, miljöbalken och ett flertal andra lagar vilket enligt kontorets bedömning får konsekvenser även för hanteringen av frågorna i befintlig miljö.

Eftersom trafikkontoret övertar och förvaltar allmän platsmark som tillkommer genom nya detaljplaner och ändrade detaljplaner får förslagen i utredningen, om de genomförs, konsekvenser för kontoret. Trafikkontorets remissvar fokuserar därför på de delar som har betydelse för kontorets verksamhet men även för andra förslag. Utredningen är omfattande (över 1000 sidor) och berör förändringar i ca 25 olika lagar.

Ärendets beredning

Ärendets har beretts inom trafikkontoret.

Trafikkontorets synpunkter

Trafikkontoret instämmer i att hanteringen av vattenfrågor i planprocessen är otydlig och kan vara svår att förstå samt att möjligheterna att reglera dessa är begränsade. Därför ser trafikkontoret positivt på att hanteringen i planskedet har utretts och bedömer att flera av de förslag som lämnas kan bidra till en förbättrad hantering i planeringsprocessen. Kontoret konstaterar att konsekvenserna av förslagen behöver utredas närmare för att de ska kunna utgöra underlag för lagstiftning och att annan lagstiftning behöver komma till. Betänkandet är mycket omfattande och skulle vinna på att kortas ned och att de olika frågorna koncentreras i skriften för att bidra till enkelhet och ett tydligare budskap vid läsning. Vidare instämmer kontoret i de fortsatta utredningsbehoven. Kontoret instämmer i utredningens kommentarer om att lagstiftningen kopplad till vattenförvaltningen i Sverige behöver ses över i grunden. Detta har konstaterats i flera utredningar och påpekats av myndigheter och andra organisationer, bl.a. En utvecklad vattenförvaltning (SOU 2019:66) och Vem har ansvaret? (SOU 2017:42).

Förslagen om ökade möjligheter att reglera dagvatten i detaljplaner vad gäller placering och utförande är generellt bra och kommer sannolikt att bidra till ökade möjligheter att hantera vattenfrågor på ett bättre sätt. Kontoret ser dock utmaningar kopplade till val av teknik och lösningar eftersom kunskapen om bl.a. anläggningars funktion och reningseffekter i dagsläget är dåligt kända och att möjligheterna att anlägga lämpliga anläggningar och anordningar varierar stort beroende på platsspecifika förutsättningar. Vilka skyddsåtgärder och lösningar som ska kunna krävas anges inte närmare. Förslaget bedöms också bli kostnadsdrivande för de aktörer som bygger.

Förtydliga möjligheterna till undantag och blandningszoner

Trafikkontoret ser positivt på att de möjligheter till undantag som finns förtydligas för att bättre motsvara intentionerna med EU-rätten. Förslaget kan bidra till tydlighet i arbetet med vattenförvaltningen. Trafikkontoret är också positivt till förslaget att så kallade blandningszoner införs. I zonerna föreslås miljö kvalitetsnormer kunna överskridas under vissa förutsättningar och under förutsättning att resten av vattenområdet uppfyller kraven. Syftet med förslaget är bl.a. att öka transparensen för hur mätningar ska göras för att vara representativa för vattenförekomster och utsläppspunkter. Förslaget är dock oklart kring vad det kommer att bidra till för miljönytta.

Förslag om regionala och lokala åtgärdsprogram samt miljö kvalitetsnormer

Vattenförvaltningen och ansvarsfrågorna kopplat till detta är oklara och trafikkontoret undrar om lagstöd för regionala och lokala åtgärdsprogram kommer att lösa de utmaningar som finns kopplat till detta. Ansvarsfrågan för vatten- och dagvatten har utretts i flera utredningar tidigare, bl. a. En utvecklad vattenförvaltning (SOU 2019:66) och Vem har ansvaret? (SOU 2017:42) och man har konstaterat ett omfattande behov av förändringar i berörda lagstiftningar. Vidare har det konstaterats att förändringar i organisation av vattenarbetet i landet är nödvändiga för att åstadkomma en ändamålsenlig vattenförvaltning. Detta gäller oavsett om det är nationell, regional eller lokal nivå som avses. Kontoret anser att förslagen om regionala och lokala åtgärdsprogram och förändringar av miljö kvalitetsnormer behöver genomlysas på ett utförligare sätt i samband med att vattenförvaltningen och tillhörande miljö kvalitetsnormer ses över. Kontoret anser att man kan ifrågasätta om det legat inom utredningens uppdrag att komma med långtgående förslag för ändringar i miljöbalken vad gäller åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer som i första hand inte är en del av planeringsprocessen och PBL. Enligt kontoret finns möjligheten att ta fram lokala och regionala åtgärdsprogram redan idag och syftet med förslaget är därför oklart.

Legaldefinition av dagvatten, avloppsvatten och dagvatten som en egen vattentjänst

Dagvatten är en temporär företeelse och är en beskrivning av vatten som uppstår när regn faller på hårdgjorda ytor eller uppstår genom avsmältning av snö och is mm. Då dagvatten når en recipient såsom en sjö, ett vattendrag eller grundvattnet upphör det att existera som företeelse och övergår till att vara vanligt vatten. I dagsläget är det i praktiken svårt att skilja på vad som ska benämnas dagvatten respektive skyfall vid större regn och därför kan det vara logiskt att ha kvar nuvarande definition med avloppsvatten tills en ny, vedertagen och funktionell, benämning finns. Kontoret ställer sig därför frågande till vad förslaget om legaldefinition av dagvatten kommer att bidra till. Möjligen kan det vara bättre att behålla nuvarande beskrivning eller hitta en annan beskrivning av företeelsen utifrån vad som kan vara mest effektivt vid hanteringen. Vidare bör denna fråga utredas i samma sammanhang som i befintlig bebyggelse för att bidra till en effektiv hantering i hela samhället.

Dagvatten föreslås också utgöra en egen vattentjänst skild från avlopp, men det är oklart vad syftet med detta är och vad konsekvenserna och effekterna av förslaget blir. Sannolikt kommer förutsättningarna för att ta ut ersättning (avgift) för denna vattentjänst att förändras och denna aspekt samt andra aspekter, såsom t.ex. konsekvenser för fastighetsägare, behöver klargöras och förtydligas innan ändringar sker. Vad gäller förslaget att möjliggöra att exploateringsavtal får avse åtgärder för dagvatten ser kontoret att det bör ge större möjligheter för kommuner att styra markanvändningen. Detta är något som staden redan tillämpar.

Förslag om att kunna förelägga fastighetsägare

Trafikkontoret anser att förslaget att kommunen ska kunna förelägga en fastighetsägare att vidta eller underhålla dagvattenåtgärder på tomten, som framgår av skyddsbestämmelser eller andra planbestämmelser i detaljplan eller i områdesbestämmelser, är intressant. Möjligheten att förelägga fastighetsägare att underhålla befintliga dagvattenåtgärder känns rimlig men förslaget om att vidta nya eller fler åtgärder svårt att bedöma och förefaller svårt att hantera i praktiken. Hanteringen av dagvatten- och skyfallsfrågor bör främst hanteras i planprocessen. Hur reglerna med förelägganden ska se ut och fungera är oklart och behöver bedömas och beskrivas närmare. Trafikkontoret ser också en risk att förslaget får liten effekt, är svårt att genomföra och att det kan innebära en stor administrativ börda för kommunerna som leder till att förslaget blir svårt att tillämpa. Den effekt som eftersträvas med förslaget bör kunna uppnås med andra styrmedel och incitament.

Utmaningarna inom vatten och dagvattenhantering i befintlig miljö ingår endast till en mindre del i utredningen. Det får anses vara en betydligt större fråga att klargöra än vad denna utredning har haft i sitt direktiv. Trafikkontoret välkomnar därför att denna fråga belyses i ett större sammanhang för att åstadkomma en ändamålsenlig vattenförvaltning i Sverige.

Slut

Bilagor

1. Sammanfattning av betänkandet En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU 2023:72).